

till exempel bönder som tvingades bort från sina hem och gårdar för att göra plats åt missilerna. Vi får också en tydligare bild av vilka männen som byggde och bemannade dessa missilstationer var och vilken relation de fick till människorna i de lokala byarna.

Om man ska vara kritiskt mot något med denna bok är det kanske framför allt det mycket höga priset, vilket ställer den långt ifrån den våg av *open access* som främjas inom forskningspublicering i dag och vilket tyvärr gör att inte lika många kommer att nås av denna utmärkta bok. För den som har tillgång till den väntar dock en stunds intressant läsning.

Södertörns högskola

ANNA MCWILLIAMS

Dick Harrison, *Folkvandringstid* (Stockholm: Ordfront 2019). 413 s.

Joakim Ruist, *Global migration: Orsaker och konsekvenser* (Stockholm SNS Förlag 2019). 226 s.

Dick Harrison ger i sin bok nedslag i migrationens historia från urtid till i dag men behandlar främst folkvandringstiden i Europa. Han vill ta ett brett grepp på följderna av historiens folkvandringar. En utgångspunkt för Harrison är att det är lätt att "dra historiska lärdomar" av den föreliggande kunskapen. Den aktuella migrationen till västvärlden är ämnet för nationalekonomen Joakim Ruists bok. Hans syfte, som ansluter till SNS Förlags uppdrag, är att visa hur det "i genomsnitt" ser ut med migrationens orsaker och följder. Ruist tar avstamp i att det i västvärlden sedan decennier finns ett "utbrett folkligt motstånd mot invandring" som han menar bottenar i en omfattande okunskap om invandringens konsekvenser. Ruist inleder med en historisk översikt från 1800-talet. I de följande kapitlen, som delvis bygger på egen forskning, tar han upp en rad variabler, för att i slutkapitlet sia om framtiden och presentera en politisk rekommendation. Harrisons bok är indelad i fyra delar. I de delar som sträcker sig från tidig medeltid till nutid ges särskild uppmärksamhet åt svenska förhållanden. I en epilog uppehåller sig Harrison främst vid Sverige och sitt budskap om att fredstida invandring alltid har positiva effekter.

Det finns mycket att hämta i de två böckerna. Så upplyser Harrison om hur tvivelaktigt det är att koppla ihop arkeologiska fynd med etnicitet, vilket var populärt i äldre forskning, att islänningars DNA visar att förfäderna fick barn med indianer, och att införseln av afrikanska slavar till arabiska halvön har varit mycket omfattande. Att folkvandringstid är en av Harrisons hemmaplaner har nog bidragit till att det här delvis blir en allmän historia. Det

blir detaljerat om härskare och fältslag när goter, vandaler och avarer vandrar förbi. För Sverige följs migrationsrörelser från stenåldern och framåt, vilka invandrade och vad bidrog de med. När Harrison närmar sig nutid tunnas framställningen ut – 1900-talet ägnas en sida och här blir det mer av en frihandsteckning. Ruist uppger om vilka som invandrar (också från de nya EU-länderna), att migranterna, där flertalet har ekonomiska motiv, främst är yngre personer med förhållandevis hög utbildning som kommer från medelinkomstländer. De har mest att vinna. Inte heller flertalet flyktingar som kommer till västvärlden kommer från de fattigaste länderna. Harrisons påstående om flyktingar som "inte har något annat val än att ge sig ut på [Medel] havet eller vägarna för att slippa död eller svält" har inget stöd i Ruists fakta. Det finns problem med "den genomsnittliga invandraren" som Ruist är ute efter – ett konstaterande som han själv gör – eftersom olika kategorier skiljer sig kraftigt åt. Ruist återkommer till att flyktingmigrationen till Sverige per capita under decennier har varit bland de högsta i västvärlden. Så mottog Sverige med 2 procent av EU:s befolkning under hösten 2015 20 procent av asylansökningarna i EU. Beträffande de ekonomiska konsekvenserna i mottagarländerna, lyfter han fram att arbetsmarknaden är svår att undersöka eftersom arbetsmigranter söker sig till länder med gott om jobb. Indikationer visar att lågutbildade är mer utsatta för konkurrensen från migranter. Han visar också att motståndet mot invandring är starkare bland ekonomiskt svagare grupper. Ruist har räknat fram att nettokostnaden för de offentliga finanserna i Sverige uppgår till 74 000 per år och invandrare – en siffra som mött hård kritik. I kapitlet om social sammanhållning konstaterar Ruist att "invandring leder oftast till ökad ekonomisk ojämlikhet" och exemplifierar med Sverige. Han tar fram att internationella studier visar att vissa invandrargrupper över generationer förblir slutna vid val av äktenskapspartner. De här mekanismerna har "potential att minska känslan av sammanhållning". Men eftersom de viktiga mottagarländerna hör till de "bäst fungerande" i världen och med starkast sammanhållning menar Ruist att de negativa konsekvenserna inte har "varit alltför stora". Men han uttrycker farhågor för att det stora opinionsmotståndet mot invandring i framtiden kan växa sig starkare om invandringen "upplevs som alltför okontrollerad".

Båda författarna framför politiska budskap som de kopplar till teser om migration i historien och i dag. Harrisons budskap om att all fredstida invandring är positiv vilar på hans tes med samma innehåll. En sådan invandring är "långsiktigt positiv för mottagarlandet", den "stärker landet politiskt, ekonomiskt och kulturellt" och det gäller "samtliga i skrift belagda fredstida migrationer genom tiderna, oavsett om det har rört sig om flyktingströmmar eller arbetskraftsmigration". På den här punkten uttrycker Ruist mer av ett konstaterande – migrationen "har format västvärlden till att se ut som

den gör idag". Harrison presenterar många belägg, men hans tes med ett sällsynt vittomfattande anspråk kan inte sägas vara generellt belagd. Tesen är oproblematiserad. Hur ska "långsiktigt" uppfattas och hur ska "fredstida" förstås när det samtidigt är tal om "flyktingströmmar"? Och vilken giltighet kan en sådan tes ha? Förutsättningarna i det moderna västerlandet med starka nationalstater och välfärdssystem är fundamentalt olikartade jämfört med äldre samhällen. Det här problematiseras inte alls av Harrison. Integration är en central aspekt om man vill bedöma konsekvenser av invandring men den behandlar inte Harrison. Och historiker är väl inte enbart intresserade av långsiktiga effekter? Intresset gäller väl också människor i sin samtid, deras upplevelser och handlande? Det här metodologiska frågetecknet kan man också sätta för Ruists angreppssätt. Vilket värde för att förklara attityder hos stora befolkningsgrupper kring invandring och integration har egentligen många av de ekonomiska variabler som råkar vara mätbara? Utfallen för variablerna fastställs av forskaren i efterhand, men insikten om dessa samband behöver ju inte ha varit allmänt spridda eller för den delen ha påverkat människors attityder. Här finns ett glapp i Ruists framställning som redan har lyfts fram av statsvetaren Björn Östbring i *Respons* (2020:1). Och Ruist är själv medveten om problematiken – han "tror att de kulturella faktorerna i allmänhet har större betydelse än de ekonomiska" – men konstaterar att de är svåra att undersöka och lämnar därmed frågan. Östbring föreslår att det kanske inte är okunskap som ligger bakom inställningar till invandring utan kulturella prioriteringar. En annan tes som Harrison driver är att Sverige alltid varit mångkulturellt. På ett plan är det ett självklart konstaterande. Men vad avses? Jämfört med Sverige under 1900-talets första decennier – 1930 med en andel utrikesfödda under en procent, vilket Harrison inte omnämner – så har mångkulturell en väsentligt annorlunda innebörd i dag – och i invandrarländerna i västvärlden – när antalet utrikes födda ligger runt 20 procent av befolkningen.

Ruists politiska förslag är att den internationella asylrätten måste ändras så att den inte innehåller "incitament" för flyktingar att söka sig till bestämda länder. Även om Ruist vacklar så landar han i att effekterna av nuvarande asylpraxis är negativa. Han konstaterar att murar inte avskräcker. Flyktingmottagningen borde i stället arrangeras genom ett kvotflyktingssystem likt UNHCR:s modell där de mest behövande skulle väljas ut från länder som till exempel Libanon. Han grundar sitt förslag i sin tes att den utbredda motviljan till invandring i väst orsakas av en ökande känsla av bristande kontroll. Att påvisa ett sådant samband förefaller svårt, och han framför heller inte några belägg. Båda författarna har sålunda politiska ärenden. Det kanske inte är en tillfällighet att Harrison med sin plädering för det positiva med invandring får sin bok utgiven på Ordfront, ett bekant vänsterförlag, medan

Ruist, som föreslår en ny utformning av asylrätten för att kunna kontrollera invandringen, ger ut sin bok på SNS förlag, som har en borgerlig profil.

Båda dessa nya översiktsarbeten kan rekommenderas för den som vill fördjupa sina kunskaper om den aktuella migrationen till västvärlden och om migration i ett historiskt perspektiv. Men båda böcker väcker också principiella teoretiska och metodologiska funderingar.

Stockholms universitet

PÅR FROHNERT